

Ekklesia Breda 21 oktober 2018

Serie: 'Het getuigenis van....' Gelezen: 'Psalm 94 vrij

Toespraak: Marina Huijbregts

Wat een grote woorden lijken het op papier: het getuigenis van Marina.

Bijna om bang van te worden. Getuigen waarvan? Getuigen voor wie?

Hoe anders klonk dat toen Franck vroeg of ik hier op deze plaats een keer wilde vertellen waar ik voor sta, waarom ik HIER sta. Welke weg heb ik afgelegd? Wie heeft daar in vloed op gehad? Wat heeft daar invloed op gehad. Dat klonk als een uitdagende opdracht. Een mooie gelegenheid tot zelfreflectie. En dat werd het ook. Ik kan het iedereen aanbevelen!

Laat ik beginnen met de conclusie die ik heb getrokken.

Uiteindelijk draait het allemaal om de antwoorden op een paar grote vragen:

Wie of wat is God voor mij?

Welke rol speel ik in dat verhaal? Waartoe ben ik op aarde?

(Het lijken de aloude vragen uit de katechismus wel! Alleen is het simpel uit mijn hoofd leren van voorgeschreven antwoorden niet de manier waarop ik er mee om ben gegaan.)

Eerste vraag: wie of wat is God?

Eén van mijn favoriete antwoorden op deze vraag: God is de dragende grond van alle zijn. Een filosofische omschrijving die al in de dertiende eeuw door de Duitse mysticus Meister Eckhart op papier is gezet. De dragende grond van alle zijn. Grond onder mijn voeten. De grond waar je op staat, de grond die je draagt. In deze ekklesia hebben we het vaak over God en de Godsnaam. In veel teksten en liederen proberen we invulling aan het idee van God te geven. We zouden vandaag bijvoorbeeld heel goed Exodus 3, 14 hebben kunnen lezen. Als Mozes vraagt aan JHWH wie moet ik zeggen dat U bent? En God antwoordt: ik ben die ik ben, ik ben die er is of, mooier vertaald: ik zal er zijn.

In veel van de liederen die we zingen met ons koor zijn we op zoek naar nieuwe beelden voor God. In veel van de liederen van vandaag, bijvoorbeeld in het lied *Vreemde, nabije*. Vorig jaar studeerden we met ons koor de nieuwe pinksterliturgie in. Vanmorgen zongen we daaruit het prachtige *Levenskracht, ademtocht*. Wat we daar zingen, dat is God voor mij. Drijfveer, inspiratie, licht in mij. Maar de zin die het me het allermeest raakt is 'verborgen onderstroom, die de koers bepaalt'. Misschien is God niet altijd even duidelijk of nadrukkelijk aanwezig in mijn leven, mijn denken, mijn doen. Maar altijd als de onderstroom die de koers bepaalt.

Het zal duidelijk zijn dat mijn God geen almachtige God is, geen oude man in een jurk die vanuit de hemel over de wereld heerst. Maar daar is het als kind natuurlijk wel ooit begonnen. De vraag was dus interessant: hoe ben ik van A – God in de hemel- naar B -grond onder mijn voeten- terecht gekomen?

Twee fases in mijn leven zijn daarbij van blijvende invloed geweest.

Het begint met de familie waar ik uit kom. Een echte West Brabantse katholieke familie. Compleet met heerooms, zusters en paters. Een moeder die devoot katholiek was en een grote Maria vereerster, een vader die ik zou omschrijven als een echt Vaticanum II katholiek: zeer betrokken en kritisch. Het geloof speelde een vanzelfsprekende rol in ons gezin. Vader was dirigent van een paar koren en lid van het Caritasbestuur, we zongen zelf in het jongerenkoor (beatmissen).

Een paar zaken uit deze periode draag ik mijn leven lang al met mee. Mijn voorliefde voor rituelen; dat geloven iets is wat je moet doen; een kritische geest: '*onderzoekt alles en behoudt het goede*' (1tess 5, 19-21) en tenslotte het besef dat het in het leven moet gaan om op te komen voor mensen die dat nodig hebben.

Tijdens mijn puberteit kwamen de eerste barsten in mijn kinderlijk geloof. Geloofde ik wel in God? En hoe zat dat dan met alle ellende in de wereld? En een God die van bovenaf van alles aan het regelen is hier beneden? Mijn nekharen gingen er van overeind staan. Moest je dan maar stoppen met gelovig zijn? En hoe zat dat met Jezus? God op aarde? De hemel, waar je al je dierbaren na de dood terug zou zien, het werd een steeds onwerkelijker idee.

Tegen het einde van mijn middelbare schooltijd hadden de meeste van mijn klasgenoten de kerk de rug toegekeerd. En eenmaal op kamers kwam ik er ook nauwelijks meer.

Maar ik kwam wel terecht op de lerarenopleiding in Tilburg waar ik twee vakken moest kiezen: Geschiedenis en godsdienst/levensbeschouwing. Daar is de basis gelegd voor veel van mijn huidige standpunten.

Op de eerste plaats waren er de exegetische lessen. Mijn aanvankelijk afkeer van het vak verdween als sneeuw voor de zon dankzij de fantastische, erudiete lessen van Piet Farla. Lees elke tekst uit de bijbel in zijn historische context was misschien wel de belangrijkste les. En vraag je altijd af: voor welke doelgroep schrijft de auteur? Voor mij waren het enorme eye-openers. Nog een paar van zijn uitspraken: Met de bijbel in de hand kun je alles bewijzen en tegelijkertijd ook het tegendeel, als je maar de juiste zinnen achter elkaar zet.

En: als er een bijbeltekst gelezen wordt waar een paar verzen tussenuit gelaten worden, dan staat er iets in wat de heren niet welgevallig is, zoek ze maar op!

Ik maakte er ook kennis met theologie. Sommigen theologen hebben mi blijvend gevormd. Ik noem er drie. Het begon met een boek van Harry Kuitert, inmiddels bekend en vaak bekritiseerd als de atheïstische theoloog ('*Het alom betwijfeld christelijk geloof*' deed veel stof opwaaien). Mij heeft zijn boek '*Wat heet geloven*' een antwoord gegeven op veel mijn pubervragen. Geloven noemt hij daarin een 'zoekontwerp'. Mensen zijn religieuze wezens, op zoek naar zingeving. Alle spreken over God komt van beneden. Daarmee wijst hij goddelijke openbaring af. Door veel gelovigen, zeker vanuit de officiële kerken werd dit opgevat als een ontcrachting van het geloof. Ik heb dat zelf nooit zo gelezen en Kuitert bedoelde dat, zeker in dit boek, ook niet. De kracht van mensen die eeuwenlang onder woorden brengen wat hun geloof betekent, mag niet onderschat worden.

De tweede theoloog die heel veel impact heeft gehad was Dorothée Sölle.

Ook zij is hier in de ekklesia al meerdere malen voorbij gekomen. In haar theologie zet zij zich af tegen een Christendom dat bestaat uit algemene, boven de tijd verheven waarheden. Het gaat om de -politieke- keuzes die je maakt in je leven. Ze zet zich af tegen hedonisme en consumptisme, tegen de kapitalistische maatschappij in het algemeen. In één van haar geloofsbelijdenissen verwoordt ze het zo:

*Ik zal niet geloven in het recht van de sterkste,
in de taal van het eigenbelang,
in de macht der machtigen.
Maar ik wil geloven in het recht van de zwakste,
in de open hand,
in de macht van de overtuiging.*

---

*Ik zal niet geloven in het mechanisme
van productie en consumptie,
in de mens als kostenfactor,
in de mens als wegwerpartikel.*

---

*Ik zal niet geloven dat ik de verdrukking
elders kan bestrijden
als ik het onrecht hier laat bestaan.*

---

*Ik zal niet geloven dat alle moeite tevergeefs is.
Ik zal niet geloven dat de droom van de mensheid
een droom zal blijven.
Maar ik durf geloven - altijd en ondanks alles -
in de nieuwe mens,
in de andere weg.
Ik durf geloven in God's eigen droom:
een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.*

De laatste theologie die ik absoluut moet noemen in mijn denken over God is de feministische theologie. In de tweede golf van het feminisme in de jaren '70 en '80 deed de theologie ook mee. Ik zal nooit het eerste college

vergeten. We kregen allemaal een tekst uit genesis of exodus voor onze neus en moesten alle hij's door zij's vervangen, vader door moeder, heer door vrouwe, enz. Het leek een belachelijke oefening. Maar toch zou ik u aan willen raden om het ook eens te doen. Want uiteindelijk vergaat het lachen je wel als je merkt hoe ongelooflijk masculien de teksten uit de Bijbel zijn. Uiteraard dient ook dit in zijn historische context geplaatst te worden. Dat versta ik, maar dan nog. Het vrouwelijke element is nauwelijks aanwezig En als het er is, dan speelt het zich af in de marge. Voor veel mensen is Maria, de moeder van Jezus, de vertegenwoordiging van het vrouwelijke. Maar lees wat er over haar geschreven is. Ze is nauwelijks een mens van vlees en bloed. Een heilige waar een gewoon mens niet aan kan tippen. Voor mij in ieder geval geen rolmodel.

Feministische theologie heeft me in ieder geval gebracht dat ik de vanzelfsprekendheid waarmee God/het goddelijke in mannelijke termen omschreven werd, achter me kon laten. Dat bood ruimte om naar nieuwe beelden op zoek te gaan.

Op mijn verzoek zingen we straks als slotlied '*Vrouwe ademtocht*', het lied waarin de geest bezongen wordt als vrouw. Een prachtige vingeroefening om het vrouwelijk element meer ruimte te geven in onze geloofsbeleving.

Wie of wat is God? De grote vraag van het begin.

God is de dragende grond, de altijd aanwezige, de onderstroom. De blijvende hoop, tegen alle realiteit in, op een wereld van gerechtigheid.

En wie ben ik in het verhaal van God? Ik heb dat nog niet zo uitdrukkelijk benoemd in het voorgaande. Maar ik hoop dat u het tussen de regels door heeft kunnen beluisteren.

Ik ben een uniek mens, dat zelf haar keuzes moet en wil maken. De keuzes die ik maak, bepalen of ik een 'goed' mens ben. En goed is voor mij streven naar een rechtvaardige wereld voor zoveel mogelijk mensen. Daarbij gesteund en gedragen door de eeuwenlange traditie van mensen die hetzelfde ideaal voor ogen hadden.

Tenslotte 1: mijn godsbeeld is heel abstract. Een persoonlijke God doemt nog wel eens op in een schietgebedje of een verwensing. Of in de psalm 94 die we lazen. Als het wachten op de wereld van gerechtigheid te zwaar wordt, is het heerlijk om een persoonlijke god ter verantwoording te roepen. Maar uiteindelijk moet ik het zelf doen: 'het wordt in mensen geweten, boven de chaos uit'.

Tenslotte 2: Ik heb geschetst welke weg ik heb afgelegd om te komen tot waar ik nu sta. Die weg loopt verder. En het is de weg zelf die interessant is. Niet een einddoel wat ik wil bereiken. Daarom wil ik eindigen met vier regels uit een gedicht van Antonio Machado.

*Wandelaar, jouw voetstappen
zijn de weg, niets meer;
Wandelaar, er is geen weg,
de weg maak je al lopende.*

Ik wens u allen een goede reis.